

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

4 martie 2010*

În cauza C-197/08,

având ca obiect o acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor formulată în temeiul articolului 226 CE, introdusă la 14 mai 2008,

Comisia Europeană, reprezentată de domnii R. Lyal și W. Mölls, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg,

reclamantă,

împotriva

Republicii Franceze, reprezentată de domnii G. de Bergues, J.-S. Pilczer și J.-C. Gracia, precum și de doamna B. Beaupère-Manokha, în calitate de agenți,

pârâtă,

* Limba de procedură: franceza.

CURTEA (Camera a treia),

compusă din domnul J. N. Cunha Rodrigues, președintele Camerei a doua, îndeplinind funcția de președinte al Camerei a treia, doamna P. Lindh, domnii A. Rosas, U. Lohmus și A. Arabadjiev (raportor), judecători,

avocat general: doamna J. Kokott,
grefier: doamna R. Șereș, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 18 iunie 2009,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 22 octombrie 2009,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Prin cererea introductivă, Comisia Comunităților Europene solicită Curții să constate că, prin adoptarea și menținerea în vigoare a unui sistem de prețuri minime de vânzare cu amănuntul pentru țigările puse în consum în Franța, precum și a unei interdicții de a vinde produse din tutun „la preț promoțional, contrar obiectivelor de sănătate publică”, Republica Franceză nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 9 alineatul (1) din Directiva 95/59/CE a Consiliului din 27 noiembrie 1995 privind alte impozite decât impozitele pe cifra de afaceri care afectează

consumul de tutun prelucrat (JO L 291, p. 40, Ediție specială, 09/vol. 2, p. 5), astfel cum a fost modificată prin Directiva 2002/10/CE a Consiliului din 12 februarie 2002 (JO L 46, p. 26, Ediție specială, 03/vol. 41, p. 78, denumită în continuare „Directiva 95/59”).

Cadrul juridic

Reglementarea comunitară

- 2 Considerentele (2), (3) și (7) ale Directivei 95/59 au următorul cuprins:

„(2) întrucât obiectivul Tratatului [CE] este de a crea o uniune economică în cadrul căreia să existe o concurență sănătoasă și ale cărei caracteristici să fie similare cu cele ale unei piețe interne și, în ceea ce privește tutunul prelucrat, realizarea acestui scop presupune ca aplicarea impozitului privind consumul de produse în acest sector în statele membre să nu producă condiții de denaturare a concurenței și să nu împiedice libera lor circulație în cadrul Comunității;

(3) întrucât, în ceea ce privește accizele, armonizarea structurilor trebuie să conducă în special la concurență loială între diferitele categorii de tutun prelucrat care aparțin aceluiași grup și care să nu fie denaturată de efectele induse de impozitare și, în consecință, la deschiderea piețelor naționale ale statelor membre;

[...]

(7) întrucât necesitățile imperative ale concurenței implică un sistem de formare liberă a prețurilor pentru toate grupurile de tutun prelucrat”.

3 Potrivit articolului 2 alineatul (1) din această directivă:

„Următoarele articole sunt considerate tutun prelucrat:

(a) țigări;

(b) trabucuri și țigarete;

(c) tutun de fumat:

— tutun tăiat fin pentru rularea țigaretelor;

— alte tipuri de tutun de fumat;

conform articolelor 3-7”

4 Articolul 8 din Directiva 95/59 prevede:

„(1) Țigările fabricate în Comunitate și cele importate din [țările nemembre] fac obiectul unor accize proporționale, calculate la prețul maxim de vânzare cu amănuntul, incluzând taxele vamale, precum și al unei accize specifice calculate pe unitatea de produs.

(2) Rata accizei proporționale și suma accizei specifice trebuie să fie aceeași pentru toate țigările.

[...]”

5 Potrivit articolului 9 alineatul (1) din această directivă:

„Este considerat producător orice persoană fizică sau juridică stabilită în Comunitate care transformă tutunul în produse prelucrate în scopul vânzării cu amănuntul.

Producătorii sau, dacă este cazul, reprezentanții sau agenții lor autorizați din Comunitate și importatorii de tutun din țările nemembre sunt liberi să determine prețul maxim de vânzare cu amănuntul pentru fiecare dintre produsele lor și pentru fiecare stat membru în care se introduc produsele în cauză în vederea consumului.

Al doilea paragraf nu poate împiedica în niciun fel punerea în aplicare a sistemelor legislative naționale în ceea ce privește controlul nivelurilor de preț sau respectarea prețurilor impuse, cu condiția ca acestea să fie compatibile cu legislația comunitară.”

6 Articolul 16 din directiva menționată prevede:

„(1) Valoarea accizei specifice pentru țigări se stabilește având ca referință țigările din categoria de preț a celor mai populare, conform informațiilor disponibile la 1 ianuarie a fiecărui an, începând cu 1 ianuarie 1978.

(2) Componenta specifică a accizei nu poate fi mai mică de 5 % sau mai mare de 55 % din suma totală a sarcinii fiscale rezultând din adunarea accizei proporționale, a accizei specifice și a impozitului pe cifra de afaceri percepute pentru acele țigări.

[...]

(5) Statele membre pot percepe accize minime pe țigările vândute la un preț mai mic decât prețul de vânzare cu amănuntul pentru țigările din categoria de preț cu cea mai mare cerere, cu condiția ca aceste accize să nu depășească valoarea accizelor percepute pentru țigările din categoria de preț cu cea mai mare cerere.”

7 Directiva 92/79/CEE a Consiliului din 19 octombrie 1992 privind apropierea taxelor la țigări (JO L 316, p. 8, Ediție specială, 03/vol. 11, p. 180) și Directiva 92/80/CEE a Consiliului din 19 octombrie 1992 privind apropierea taxelor pe tutunul prelucrat, altul decât [țigările] (JO L 316, p. 10, Ediție specială, 03/vol. 11, p. 182), astfel cum au

fost modificate prin Directiva 2003/117/CE a Consiliului din 5 decembrie 2003 (JO L 333, p. 49, Ediție specială, 03/vol. 52, p. 27), stabilesc ratele și/sau sumele minime ale accizei globale pentru țigări și, respectiv, pentru tutunul prelucrat, altul decât țigările. Directiva 92/80 conține de asemenea anumite norme referitoare la structura accizei pentru aceste din urmă produse.

- 8 Prin Decizia 2004/513/CE a Consiliului din 2 iunie 2004 (JO L 213, p. 8, Ediție specială, 11/vol. 35, p. 223), s-a aprobat în numele Comunității Convenția-cadru a Organizației Mondiale a Sănătății pentru controlul tutunului, semnată la Geneva la 21 mai 2003 (denumită în continuare „Convenția OMS”). Articolul 6 din această convenție, intitulat „Măsuri financiare și fiscale destinate reducerii cererii de tutun”, este redactat după cum urmează:

„(1) Părțile recunosc faptul că măsurile financiare și fiscale sunt un mijloc eficient și important de reducere a consumului de tutun pentru diverse categorii de populație, în special tinerii.

(2) Fără a aduce atingere dreptului suveran al părților de a-și determina și de a-și fixa propria politică fiscală, fiecare parte trebuie să țină seama de obiectivele sale naționale de sănătate în ceea ce privește controlul tutunului și să adopte sau să mențină, după caz, măsuri care să poată cuprinde:

- (a) aplicarea politicilor fiscale și, după caz, a politicilor de prețuri privind produsele din tutun în scopul de a contribui la obiectivele de sănătate care au în vedere reducerea consumului de tutun, [...]

[...]”

Reglementarea națională

- 9 Codul general al impozitelor (code général des impôts, denumit în continuare „CGI”) reglementează, printre altele, impozitarea tutunului în Franța. Articolul 572 primul paragraf din CGI a fost modificat prin articolul 38 alineatul II din Legea nr. 2004-806 din 9 august 2004 privind politica de sănătate publică (JORF din 11 august 2004, p. 14277). Acest articol 572 primul paragraf, astfel cum a fost modificat, prevede:

„Prețul de vânzare cu amănuntul pentru fiecare produs, exprimat prin raportare la 1 000 de unități sau la 1 000 de grame, este unic pe întreg teritoriul și determinat în mod liber de producătorii și de furnizorii agreeți. Prețul se aplică după ce a fost omologat în condițiile ce vor fi stabilite prin decret al Conseil d'État. Prețul de vânzare cu amănuntul pentru țigări, exprimat prin raportare la 1 000 de unități, nu poate fi totuși omologat dacă este mai mic decât acela obținut prin aplicarea unui procentaj, stabilit prin decret, prețului mediu al acestor produse.”

- 10 Potrivit articolului 1 din Decretul nr. 2004-975 din 13 septembrie 2004, adoptat pentru punerea în aplicare a articolului 572 primul paragraf din Codul general al impozitelor (JORF din 18 septembrie 2004, p. 16264), „[p]rocentajul menționat la articolul 572 primul paragraf din [CGI] este stabilit la 95”.
- 11 Articolul 572 bis din CGI a fost modificat prin articolul 30 alineatul II din Legea nr. 2005-1719 din 30 decembrie 2005 privind bugetul pe anul 2006 (JORF din 31 decembrie 2005, p. 20597). Acest articol 572 bis, astfel cum a fost modificat, prevede:

„Prețul de vânzare cu amănuntul pentru produsele vândute de revânzătorii menționați la articolul 568 primul paragraf și pentru produsele livrate călătorilor de către cumpărătorii-revânzători desemnați la al patrulea paragraf al acestui articol se determină liber, fără ca totuși acest preț să poată fi mai mic decât prețul de vânzare cu amănuntul exprimat prin raportare la 1 000 de unități sau la 1 000 de grame prevăzut în ordinul de omologare. [...]”

- 12 Codul sănătății publice (code de la santé publique, denumit în continuare „CSP”) conține, printre altele, dispoziții referitoare la controlul tutunului. Articolul L. 3511-1 din CSP, astfel cum a fost modificat prin Ordonanța nr. 2006-596 din 23 mai 2006 (JORF din 25 mai 2006, p. 7791), prevede:

„Sunt considerate produse din tutun produsele destinate să fie fumate, mestecate sau supte, în măsura în care sunt constituite, chiar și numai în parte, din tutun, precum și produsele destinate să fie fumate, chiar dacă nu conțin tutun, cu singura excepție a produselor care sunt destinate uzului medical, în sensul articolului 564 decies al treilea paragraf punctul (2°) din [CGI].

Se consideră a fi ingredient orice substanță sau component altul decât frunzele și alte părți naturale sau netransformate ale plantei de tutun utilizate în producerea sau prepararea unui produs din tutun și încă prezent în produsul finit, chiar și sub formă modificată, inclusiv hârtia, filtrul, cerneala și adezivii de lipire.”

- 13 Articolul L. 3511-3 primul paragraf din CSP, în versiunea aplicabilă la 4 septembrie 2006, data expirării termenului stabilit în avizul motivat menționat la punctul 17 din prezenta hotărâre, versiune care rezultă din Legea nr. 2004-806, menționată la punctul 9 din această hotărâre, este redactat după cum urmează:

„Se interzice propaganda sau publicitatea, directă sau indirectă, în favoarea tutunului, a produselor din tutun sau a ingredientelor prevăzute la articolul L. 3511-1 al doilea paragraf, precum și distribuirea gratuită sau vânzarea unui produs din tutun la preț promoțional, contrar obiectivelor de sănătate publică.”

- 14 Dispozițiile referitoare la combaterea fumatului din CSP sunt completate de sancțiunile penale prevăzute la articolele L. 3512-1-L. 3512-4 din acest cod.

Procedura precontencioasă

- 15 La 21 martie 2005, Comisia a adresat Republicii Franceze o scrisoare de punere în întârziere în care susținea că sistemul de preț minim de vânzare cu amănuntul pentru țigări și interdicția stabilirii unui preț al tutunului „la preț promoțional, contrar obiectivelor de sănătate publică”, prevăzute de legislația franceză, sunt incompatibile cu articolul 9 alineatul (1) din Directiva 95/59.
- 16 În răspunsul din 29 iulie 2005, Republica Franceză a arătat că, în opinia sa, această reglementare este justificată de obiectivul de protecție a sănătății publice prevăzut la articolul 30 CE.
- 17 La 4 iulie 2006, Comisia a transmis un aviz motivat în care reitiera punctul său de vedere și invita statul membru menționat să se conformeze obligațiilor pe care le avea în temeiul articolului 9 alineatul (1) din Directiva 95/59 într-un termen de două luni de la primirea respectivului aviz motivat.
- 18 Considerând că situația continua să nu fie satisfăcătoare, având în vedere răspunsurile Republicii Franceze din 5 octombrie și din 22 decembrie 2006, Comisia a introdus prezenta acțiune.

Cu privire la acțiune

Argumentele părților

- 19 Potrivit Comisiei, Directiva 95/59 vizează să asigure o concurență corectă, nedaturată de efectele impozitelor, pentru a realiza deschiderea piețelor naționale ale statelor membre. Articolul 9 alineatul (1) din această directivă ar garanta ca stabilirea bazei de evaluare a accizei să fie supusă aceluiași principii în toate statele membre și ar împiedica faptul ca norme de stat în materia prețurilor să poată reprezenta un obstacol pentru realizarea acestor obiective. Modul de redactare și finalitatea acestei dispoziții nu ar lăsa să subziste niciun dubiu în privința împrejurării că prin aceasta se interzice impunerea unor prețuri minime pentru vânzarea cu amănuntul. O asemenea impunere ar avea, în realitate, ca efect eliminarea diferențelor de preț care ar putea exista între diversele produse în funcție de factorii care influențează formarea prețurilor de către diferiții producători. Un asemenea mecanism ar conduce, prin urmare, la denaturarea fluxurilor comerciale între statele membre. Astfel, importul de produse al căror preț net (fără taxe) este mai mic decât cel al unor produse comparabile oferite spre vânzare în statele membre în care se impune un preț minim ar fi îngreunat în aceste state membre.
- 20 Comisia susține că regimul francez de impozitare a țigărilor impune un preț minim corespunzător a 95 % din prețul mediu al acestora, sub care prețurile de vânzare cu amănuntul pentru țigări nu pot fi omologate, această omologare fiind o condiție de stabilire a prețurilor în comerț. Prin urmare, producătorii sau importatorii nu ar putea determina în mod liber prețul maxim de vânzare cu amănuntul pentru produsele lor, întrucât, în orice ipoteză, acest preț maxim nu ar putea fi inferior prețului minim impus. Acest regim de impozitare a țigărilor ar fi, așadar, incompatibil cu articolul 9 alineatul (1) din Directiva 95/59.
- 21 În plus, dispozițiile CSP în discuție ar conferi autorităților franceze o putere discreționară de interzicere a vânzării cu amănuntul a tutunului prelucrat la un anumit

preț și ar împiedica astfel producătorii și importatorii să determine în mod liber prețul maxim de vânzare cu amănuntul pentru fiecare dintre produsele lor. Noțiunea „preț promoțional, contrar obiectivelor de sănătate publică” cuprinsă în articolul L. 3511-3 din CSP nu ar fi definită de legislația națională și, astfel, nu ar permite operatorilor vizați să își cunoască drepturile și obligațiile în mod clar și precis și nici instanțelor naționale să asigure respectarea acestora. Această noțiune ar fi, prin urmare, contrară principiului securității juridice și principiului protecției particularilor.

- 22 În opinia Comisiei, împrejurarea că Directiva 92/49/CEE a Consiliului din 18 iunie 1992 de coordonare a actelor cu putere de lege și a actelor administrative privind asigurarea generală directă și de modificare a Directivelor 73/239/CEE și 88/357/CEE (A treia directivă privind asigurarea generală) (JO L 228, p. 1, Ediție specială, 06/vol. 2, p. 53) cuprinde un principiu de determinare liberă a prețurilor nu înseamnă că un principiu similar, înscris în mod clar într-o altă dispoziție comunitară, respectiv articolul 9 alineatul (1) din Directiva 95/59, ar trebui considerat inaplicabil.
- 23 În plus, Comisia susține că, chiar dacă interdicțiile impuse prin această din urmă dispoziție și, respectiv, prin articolul 28 CE pot să se suprapună, articolul 9 din Directiva 95/59 este o normă autonomă de drept derivat care îndeplinește o funcție autonomă în contextul directivei menționate și a cărei aplicare nu poate fi limitată la cazurile în care s-ar aduce atingere și articolului 28 CE.
- 24 Această instituție consideră că analiza potrivit căreia legislația franceză în cauză împiedică libera formare a prețurilor maxime de vânzare a produselor din tutun nu este pusă în discuție prin articolul 9 alineatul (1) al treilea paragraf din Directiva 95/59, prin care sunt stabilite excepții referitoare la aplicarea „sistemelor legislative naționale în ceea ce privește controlul nivelurilor de preț” și a „sistemelor legislative naționale în ceea ce privește [...] respectarea prețurilor impuse”.

- 25 În opinia Comisiei, considerații legate de sănătatea publică, prevăzute la articolul 30 CE, nu pot justifica încălcarea dreptului comunitar susținută în speță. Astfel, legalitatea măsurilor naționale care fac parte dintr-o materie ce intră în domeniul de aplicare al unei reglementări armonizate la nivel comunitar ar trebui să fie apreciată doar prin prisma acestei reglementări, iar nu prin prisma dispozițiilor dreptului primar care permit derogări de la libertățile fundamentale. În orice caz, în măsura în care protecția sănătății publice poate fi asigurată prin impunerea de prețuri de vânzare ridicate pentru tutunul prelucrat, acest obiectiv ar putea fi pe deplin atins prin intermediul unei politici fiscale adaptate. Pe de altă parte, considerații referitoare la sănătatea publică ar fi avut un rol cu ocazia elaborării și a revizuirii directivelor comunitare privind armonizarea în domeniul accizelor aplicate produselor din tutun, fără ca principiul liberei determinări a prețului să fi fost totuși abrogat. În schimb, un sistem de preț minim ar fi susceptibil să producă efecte nefaste pentru protecția sănătății, întrucât, prin protejarea marjei de profit a producătorilor, acest sistem le-ar asigura venituri suplimentare care ar putea fi investite pentru creșterea vânzărilor de tutun prelucrat.
- 26 În plus, articolul 9 alineatul (1) din Directiva 95/59 ar fi compatibil cu Convenția OMS. Pe de o parte, această convenție nu ar avea ca efect să oblige părțile contractante să stabilească prețuri minime. Pe de altă parte, prin aceasta nu s-ar conferi statelor membre un drept, opozabil Comunității, de a alege între aplicarea unor politici fiscale și aplicarea unor politici de prețuri, întrucât această problemă ar fi una de funcționare internă a Comunității, în temeiul articolului 35 alineatul (2) din convenția menționată.
- 27 Comisia mai consideră că observațiile conținute în Recomandarea 2003/54/CE a Consiliului din 2 decembrie 2002 privind prevenirea fumatului și inițiativele de îmbunătățire a controlului tutunului (JO 2003, L 22, p. 31), la care face trimitere Republica Franceză, nu au efect obligatoriu și, în orice caz, nu pot fi interpretate în sensul că incită la o încălcare a articolului 9 alineatul (1) din Directiva 95/59. Raportul Comisiei către Parlamentul European și către Consiliu din 16 iulie 2008 privind

structura și ratele accizelor aplicate țigaretelor și altor produse din tutun prelucrat [COM(2008) 460 final], invocat de asemenea de acest stat membru, ar viza, pe de altă parte, impozitarea în calitate de element al unei strategii generale de prevenire și de descurajare a consumului de tutun.

28 În sfârșit, Comisia consideră că statele membre pot menține prețuri ridicate pentru produsele din tutun prin creșterea nivelului de impozitare a acestor produse, în conformitate cu modalitățile prevăzute în directivele relevante. Aceste directive nu ar prevedea un nivel maxim al sarcinii fiscale. Prin urmare, statele membre ar avea în continuare posibilitatea de a face în așa fel încât să se atingă nivelul de preț dorit prin intermediul influenței pe care impozitele o exercită asupra prețului final. Capacitatea producătorilor de a suporta pierderi legate de dorința de a nu repercuta sarcina fiscală asupra prețului de vânzare ar fi, pe de altă parte, supusă în mod obligatoriu unor limite economice.

29 Republica Franceză susține că reglementarea națională în cauză nu este contrară articolului 9 alineatul (1) al doilea paragraf din Directiva 95/59. Acest stat membru consideră că această dispoziție nu stabilește un principiu general potrivit căruia prețurile se determină în mod liber de producători și de importatori. Acesta solicită Curții să reconsidere în acest sens interpretarea pe care a dat-o dispoziției respective. Astfel, contrar, de exemplu, Directivei 92/49, care ar viza armonizarea condițiilor de acces la activități independente și la exercitarea acestora, Directiva 95/59 ar avea vocația de a armoniza doar o parte din legislațiile statelor membre referitoare la accize. Or, potrivit statului membru menționat, deși se poate stabili o legătură între principiul liberei determinări a prețurilor sau al libertății tarifare și armonizarea condițiilor de exercitare a unei activități independente, o asemenea legătură nu ar putea fi stabilită între principiul amintit și armonizarea fiscală. În plus, un asemenea principiu ar trebui să fie interpretat în lumina liberei circulații a mărfurilor prevăzute la articolul 28 CE, care s-ar limita la interzicerea reglementărilor naționale în materia prețurilor care defavorizează produsele importate.

- 30 În plus, Republica Franceză consideră că, în orice ipoteză, reglementarea națională în discuție se încadrează în excepțiile prevăzute la articolul 9 alineatul (1) al treilea paragraf din Directiva 95/59. Astfel, pe de o parte, expresia „sisteme[le] legislative naționale în ceea ce privește controlul nivelurilor de preț”, care figurează în această dispoziție, ar viza o legislație națională în materia prețurilor care are atât un caracter general, cât și unul particular, precum cea în discuție. Acest stat membru contestă, așadar, jurisprudența Curții care rezultă din Hotărârea din 19 octombrie 2000, Comisia/Grecia (C-216/98, Rec., p. I-8921), potrivit căreia această expresie nu poate fi interpretată în sensul că rezervă statelor membre o putere discreționară de a adopta orice altceva decât o reglementare națională cu caracter general, destinată să împiedice creșterea prețurilor. Pe de altă parte, potrivit aceleiași jurisprudențe, expresia „sisteme[le] legislative naționale în ceea ce privește [...] respectarea prețurilor impuse” ar desemna un preț care, odată determinat de producător sau de importator și aprobat de autoritatea publică, se impune în calitate de preț maxim. Or, în opinia Republicii Franceze, dacă acest preț trebuie aprobat de autoritatea publică, aceasta trebuie să fie de asemenea în măsură să îl refuze.
- 31 În subsidiar, acest stat membru susține că reglementarea națională în cauză se justifică prin obiectivul de protecție a sănătății publice care figurează la articolul 30 CE. Astfel, jurisprudența Curții ar permite statelor membre să aplice dispoziții naționale restrictive în privința comerțului intracomunitar în vederea protejării sănătății persoanelor, statul membru menționat făcând trimitere cu privire la acest aspect la Hotărârea Comisia/Grecia, citată anterior. Reglementarea națională în cauză ar fi necesară și proporțională în raport cu acest obiectiv. Astfel, acesta nu ar putea fi atins printr-o majorare a impozitelor, întrucât aceasta nu ar fi în mod obligatoriu repercutată de producători sau de importatori în prețul de vânzare și, prin urmare, nu ar conduce în mod obligatoriu la o scădere a consumului.
- 32 În opinia Republicii Franceze, stabilirea unui preț minim este un mijloc adaptat pentru a menține un nivel ridicat al prețurilor și pentru a preveni, în acest mod, fumatul de către persoanele tinere. Aceasta ar rezulta de la articolul 6 alineatul (2) litera (a) din Convenția OMS. Teza acestui stat membru ar fi susținută și de punctul 7 din Recomandarea 2003/54, precum și de punctul 3.3 alineatul (1) din Raportul Comisiei către

Parlamentul European și către Consiliu din 16 iulie 2008 privind structura și ratele accizelor aplicate țigaretelor și altor produse din tutun prelucrat.

Aprecierea Curții

- 33 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că din considerentul (3) al Directivei 95/59 rezultă că aceasta se înscrie în cadrul unei politici de armonizare a structurilor accizei aplicate tutunului prelucrat care are ca scop să se evite denaturarea concurenței între diferitele categorii de tutun prelucrat care aparțin aceluiași grup și, în acest fel, să se realizeze deschiderea piețelor naționale ale statelor membre.
- 34 În acest sens, articolul 8 alineatul (1) din această directivă prevede că țigările fabricate în Comunitate și cele importate din țări nemembre fac obiectul unor accize proporționale în fiecare stat membru, calculate la prețul maxim de vânzare cu amănuntul, incluzând taxele vamale, precum și al unei accize specifice calculate pe unitatea de produs (Hotărârea Comisia/Grecia, citată anterior, punctul 19).
- 35 În plus, din considerentul (7) al Directivei 95/59 rezultă că necesitățile imperative ale concurenței implică un sistem de formare liberă a prețurilor pentru toate grupurile de tutun prelucrat.
- 36 În această privință, articolul 9 alineatul (1) din această directivă prevede că producătorii sau, dacă este cazul, reprezentanții sau agenții lor autorizați din Comunitate și importatorii de tutun din țările nemembre sunt liberi să determine prețul maxim

de vânzare cu amănuntul pentru fiecare dintre produsele lor, pentru a se garanta o concurență efectivă între aceștia (Hotărârea Comisia/Grecia, citată anterior, punctul 20). Această dispoziție vizează să garanteze că determinarea bazei de evaluare a accizei proporționale aplicate produselor din tutun, respectiv prețul maxim de vânzare cu amănuntul pentru aceste produse, este supusă aceluiași norme în toate statele membre. În același timp, astfel cum a subliniat avocatul general la punctul 40 din concluzii, această dispoziție urmărește să protejeze libertatea operatorilor menționați mai sus, care le permite să beneficieze efectiv de avantajul concurențial care rezultă din eventuale prețuri de cost mai mici.

37 Or, impunerea unui preț minim de vânzare cu amănuntul de către autoritățile publice are ca efect ca prețul maxim de vânzare cu amănuntul determinat de producători și de importatori să nu poată, în niciun caz, să fie mai mic decât acest preț minim obligatoriu. O reglementare care impune un asemenea preț minim este, așadar, susceptibilă să aducă atingere relațiilor concurențiale, întrucât îi împiedică pe unii dintre acești producători sau importatori să obțină avantaje din prețuri de cost mai mici pentru a propune prețuri de vânzare cu amănuntul mai atractive.

38 În consecință, un sistem de preț minim de vânzare cu amănuntul pentru produsele din tutun prelucrat nu poate fi considerat compatibil cu articolul 9 alineatul (1) din Directiva 95/59 în măsura în care nu este conceput în așa fel încât să excludă, în orice ipoteză, posibilitatea de a se aduce atingere avantajului concurențial care ar putea rezulta, pentru anumiți producători sau importatori ai unor asemenea produse, din prețuri de cost mai mici și, prin urmare, posibilitatea producerii unei denaturări a concurenței (a se vedea Hotărârile din 4 martie 2010, Comisia/Austria, C-198/08, Rep., p. I-1645, punctul 30, și Comisia/Irlanda, C-221/08, Rep., p. I-1669, punctul 41).

39 Reglementarea națională vizată prin prezenta acțiune trebuie să fie examinată în lumina acestor principii.

- 40 Dispozițiile CGI în cauză coroborate cu Decretul nr. 2004-975 impun producătorilor și importatorilor un preț minim de vânzare cu amănuntul pentru țigări în Franța, care corespunde cu 95 % din prețul mediu al acestor produse, iar aceleași dispoziții coroborate cu articolul L. 3511-3 primul paragraf din CSP interzic vânzarea oricărui produs din tutun la „preț promoțional, contrar obiectivelor de sănătate publică”. În ședință, Republica Franceză a precizat că noțiunea „preț promoțional, contrar obiectivelor de sănătate publică” trebuie să fie înțeleasă în sensul că desemnează orice preț inferior celui stabilit în temeiul articolului 572 primul paragraf din CGI.
- 41 Acest regim nu permite să se excludă, în orice ipoteză, că prețul minim impus aduce atingere avantajului concurențial care ar putea rezulta, pentru anumiți producători sau importatori de produse din tutun, din prețuri de cost mai mici. Dimpotrivă, astfel cum a subliniat Comisia în ședință, fără a fi contrazisă cu privire la acest aspect de Republica Franceză, un asemenea regim, care, în plus, determină prețul minim prin raportare la prețul mediu practicat pe piață, poate avea ca efect să elimine diferențele dintre prețurile produselor concurente și să determine ca aceste prețuri să convergă spre prețul produsului celui mai scump. Regimul amintit aduce, așadar, atingere libertății producătorilor și a importatorilor de a determina prețul maxim de vânzare cu amănuntul pentru acestea, garantată de articolul 9 alineatul (1) al doilea paragraf din Directiva 95/59.
- 42 Pe de altă parte, contrar susținerilor Republicii Franceze, excepția prevăzută la articolul 9 alineatul (1) al treilea paragraf din directiva menționată nu se aplică în privința regimului de preț minim în cauză.
- 43 Astfel, referitor la această dispoziție, trebuie amintit, pe de o parte, că expresia „controlul nivelurilor de preț” a fost interpretată în sensul că se referă la reglementările naționale cu caracter general, de exemplu acelea destinate să împiedice creșterea prețurilor (a se vedea în acest sens Hotărârea Comisia/Grecia, citată anterior, punctul

25 și jurisprudența citată). Pe de altă parte, expresia „respectarea prețurilor impuse” trebuie să fie înțeleasă, în cadrul mecanismului de impozitare a tutunului, în sensul că desemnează un preț care, odată determinat de producător sau de importator și aprobat de autoritatea publică, se impune ca preț maxim și trebuie să fie respectat ca atare la toate nivelurile lanțului de distribuție până la vânzarea către consumator, acest sistem de stabilire a prețurilor îndeplinind funcția de a evita ca, prin depășirea prețului impus, să se poată aduce atingere integrității veniturilor fiscale (a se vedea în acest sens Hotărârea Comisia/Grecia, citată anterior, punctul 26 și jurisprudența citată).

44 Or, este cert că legislația națională în discuție nu este destinată nici să împiedice creșterea prețurilor, nici să evite pierderea de venituri fiscale ca urmare a depășirii prețului maxim de vânzare cu amănuntul determinat în mod liber de către producători sau importatori.

45 În ceea ce privește Convenția OMS, astfel cum a arătat și avocatul general la punctele 50 și 51 din concluzii, această convenție nu impune părților contractante nicio obligație concretă cu privire la politica de prețuri în materia produselor din tutun și nu face decât să descrie soluțiile posibile pentru a se ține seama de obiectivele naționale de sănătate în ceea ce privește controlul tutunului. Astfel, articolul 6 alineatul (2) din această convenție se limitează să prevadă că părțile contractante adoptă sau mențin măsuri „care să poată cuprinde” aplicarea unor politici fiscale și, „după caz”, a unor politici de prețuri privind produsele din tutun.

46 De asemenea, nicio indicație concretă referitoare la recurgerea la sisteme de prețuri minime nu poate fi dedusă nici din Recomandarea 2003/54, nici din Raportul Comisiei către Parlamentul European și către Consiliu din 16 iulie 2008 privind structura și ratele accizelor aplicate țigaretelor și altor produse din tutun prelucrat, care sunt, pe de altă parte, lipsite de efect obligatoriu. Astfel, pasajele din aceste texte la care face trimitere Republica Franceză nu fac decât să transpună ideea că prețurile ridicate la produsele din tutun au ca efect descurajarea consumului.

- 47 În orice caz, astfel cum rezultă de la punctul 38 din prezenta hotărâre, Directiva 95/59 nu se opune unei politici de prețuri în măsura în care aceasta nu împiedică realizarea obiectivelor directivei menționate, în special a aceluia de a exclude denaturarea concurenței în privința diferitelor categorii de tutun prelucrat care aparțin aceluiași grup.
- 48 Republica Franceză susține de asemenea că regimul de preț minim în cauză se justifică prin obiectivul de protecție a sănătății și a vieții persoanelor, prevăzut la articolul 30 CE. În opinia acestui stat membru, creșterea nivelului impozitelor nu ar fi susceptibilă să garanteze prețuri suficient de ridicate la produsele din tutun, întrucât această creștere ar putea fi absorbită de producători și importatori prin sacrificarea unei părți din marja lor de profit sau chiar prin vânzarea în pierdere.
- 49 În această privință, trebuie arătat că articolul 30 CE nu poate fi înțeles în sensul că autorizează măsuri de o altă natură decât restricțiile cantitative la import și la export, precum și măsurile cu efect echivalent prevăzute la articolele 28 CE și 29 CE (a se vedea în acest sens Hotărârea din 27 februarie 2002, Comisia/Franța, C-302/00, Rec., p. I-2055, punctul 33). Or, în speță, Comisia nu a invocat o încălcare a acestor din urmă dispoziții.
- 50 Nu este mai puțin adevărat că Directiva 95/59 nu împiedică Republica Franceză să urmărească combaterea fumatului, care se înscrie în obiectivul de protecție a sănătății publice.
- 51 Într-adevăr, astfel cum se arată, printre altele, în considerentul (7) al Directivei 2002/10, ultimul act de modificare a Directivei 95/59/CE, al cărei articol 9 a rămas totuși neschimbat, Tratatul CE, în special articolul 152 alineatul (1) primul paragraf CE, impune ca definirea și punerea în aplicare a tuturor politicilor și activităților comunitare să asigure un nivel ridicat de protecție a sănătății omului.

- 52 În același considerent se precizează în plus că nivelul de impozitare este un element fundamental al prețului produselor din tutun, care influențează, la rândul său, obiceiurile consumatorilor fumători. De asemenea, Curtea s-a pronunțat deja în sensul că, în privința produselor din tutun, reglementarea fiscală constituie un instrument important și eficace de combatere a consumului acestor produse și, prin urmare, de protecție a sănătății publice (Hotărârea din 5 octombrie 2006, Valeško, C-140/05, Rec., p. I-10025, punctul 58) și că obiectivul de a asigura că prețurile produselor menționate se stabilesc la niveluri ridicate poate fi realizat în mod adecvat prin impozitarea mai ridicată a acestor produse, creșterea accizelor determinând, mai devreme sau mai târziu, majorarea prețului de vânzare cu amănuntul, fără ca prin aceasta să se aducă atingere libertății de determinare a prețurilor (a se vedea în acest sens Hotărârea Comisia/Grecia, citată anterior, punctul 31).
- 53 În plus, dacă statele membre doresc să elimine definitiv orice posibilitate ca producătorii sau importatorii să absoarbă, chiar și temporar, impactul impozitelor asupra prețului de vânzare cu amănuntul pentru tutunul prelucrat prin vânzarea acestuia în pierdere, acestora le este permis să interzică vânzarea de produse din tutun prelucrat la un preț mai mic decât suma dintre prețul de cost și toate impozitele aplicabile, permițând astfel ca, în același timp, producătorii și importatorii menționați să beneficieze efectiv de avantajul concurențial care rezultă din eventuale prețuri de cost mai mici (a se vedea Hotărârile citate anterior Comisia/Austria, punctul 43, și Comisia/Irlanda, punctul 55).
- 54 Din toate considerațiile care precedă rezultă că acțiunea Comisiei trebuie să fie admisă.
- 55 Prin urmare, trebuie să se constate că, prin adoptarea și menținerea în vigoare a unui sistem de prețuri minime de vânzare cu amănuntul pentru țigările puse în consum în Franța, precum și a unei interdicții de a vinde produse din tutun „la preț promoțional, contrar obiectivelor de sănătate publică”, Republica Franceză nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 9 alineatul (1) din Directiva 95/59.

Cu privire la cheltuielile de judecată

⁵⁶ În temeiul articolului 69 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât Comisia a solicitat obligarea Republicii Franceze la plata cheltuielilor de judecată, iar Republica Franceză a căzut în pretenții, se impune obligarea acesteia la plata cheltuielilor de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară și hotărăște:

- 1) **Prin adoptarea și menținerea în vigoare a unui sistem de prețuri minime de vânzare cu amănuntul pentru țigările puse în consum în Franța, precum și a unei interdicții de a vinde produse din tutun „la preț promoțional, contrar obiectivelor de sănătate publică”, Republica Franceză nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 9 alineatul (1) din Directiva 95/59/CE a Consiliului din 27 noiembrie 1995 privind alte impozite decât impozitele pe cifra de afaceri care afectează consumul de tutun prelucrat, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2002/10/CE a Consiliului din 12 februarie 2002.**

- 2) **Obligă Republica Franceză la plata cheltuielilor de judecată.**

Semnături